

Възобновяване на интереса към политическата икономия в УНСС

Валентина Драмалиева*

На 21 и 22 ноември 2013 г. в Голямата конференционна зала на УНСС се проведе първата национална научна конференция по политическа икономия на тема „Политическа икономия и икономическа теория“, организирана от едноименната катедра, която е и най-младата катедра на УНСС. Тя беше създадена през септември 2010 г. по решение на Академичния съвет и е единствената катедра по политическа икономия в икономическите университети у нас. Идеята, възвъживането и реализацията на катедрата, като нова структурна единица в състава на Общикономическия факултет на УНСС, и на новата специалност „Политическа икономия“ беше на почетния ректор на УНСС проф. Борислав Борисов, самият той – политикономист и голям радетел за пълноценна комплексна и интердисциплинарна фундаментална подготовка на нашите студенти и за модерно образование, съвзвучно с най-високите световни стандарти. Създаването на катедра и специалност „Политическа икономия“ в УНСС е напълно в съзвучие със световните тенденции и практиката на водещите университети в света, които бележат възраждане на интереса към политическата икономия.

Новата катедра е научна общност, натопарена с отговорната задача да бъде водеща на новосформираната специалност „Политическа икономия“. За трите години от съществуването си катедрата успя да подготви учебен план за специалността в бакалавърска степен, да разработи учебни програми по дисциплините в плана, както и цялата необходима документация за обучението, да осигури преподаване на високо ниво. В специалността „Политическа икономия“ на УНСС вече се обучават 90 студенти – в трети и четвърти курс, а през тази учебна година ще се дипломира първият випуск. Заедно с това катедрата вече е подготвила учебните планове за две

* Валентина Драмалиева е доктор по философия, доцент в катедра „Политическа икономия“, секция „Философия“ на УНСС, e-mail: valentinadramalieva@gmail.com

магистърски програми, които ще се предлагат от следващата учебна година в УНСС. Студентите от специалността не само присъстваха на конференцията, но взеха активно участие в нея със свои доклади и представиха специално направено изследване за нагласите и очакванията на студентите от обучението по политическа икономия.

Конференцията премина при голям интерес. Представени бяха общо 50 доклада на участници от 8 университета в страната и 2 института на БАН. Участниците от УНСС бяха общо 33-ма от 5 факултета. Имаше двама доктори на икономическите науки, двама доктори на философските науки, трима доктори на социологическите науки, много доктори по икономика, философия, социология, история, политология, политическа икономия, финанси, журналистика, филология. Сред докладчиците имаше член-кореспондент на БАН, 14 професори, 14 доценти, 8 главни асистенти, 10 асистенти, 1 докторант, 2-ма студенти. Към тази ерудирана аудитория трябва да добавим и множество гости – настоящи и бивши преподаватели от УНСС и други университети, включително бивши преподаватели по политическа икономия, много студенти. Всички те взеха активно участие с много въпроси, мнения и дискусии по важни проблеми от областта на съвременната политическа икономия и нейното преподаване днес. Макар и максимално използвано, времето от двата дни се оказа малко за анализа на всички повдигнати проблеми. Докладчиците представиха своите тези накратко и затова с интерес се очаква публикуването на сборник с пълния текст на докладите. Трябва да признаем, че някои от гостите бяха дошли от любопитство – да разберат за каква политическа икономия става въпрос и дали участниците смятат да изваждат от нафталина политическата икономия, изучавана преди 1989 г. и издържана в традициите на марксизма. Именно поради тези подозрения и заради страха да не бъдат сметнати за ретроградни някои пък не дойдоха на конференцията. Има ли основания за подобни притеснения? Очевидно – не. И това

беше аргументирано показано от участниците в този научен форум.

На какво се дължи големият интерес към проблемите на политическата икономия днес? Проучването на международния опит показва, че във водещите университети на Запад и на Изток се изучава политическа икономия и различни свързани с нея дисциплини, особено активно се развива международната политическа икономия. Политическата икономия присъства и в академичните изследвания, и в образованието. Множество научни списания, които съдържат в наименованието си термина „политическа икономия“, поддържат активна дискусия по актуални проблеми, а публикациите по темата непрекъснато се множат.

Обучението по политическа икономия в УНСС е в съзвучие с новото разбиране за съдържанието на тази наука, което се формира в полето на пресичането на знанията за обществото в глобалния контекст на постмодерното му развитие в началото на новия век. Съвременната политическа икономия се развива в интердисциплинарното пространство на икономическата теория, философията на икономиката, социологията, икономическата политика и политологията, приближавайки по-надеждно към познаването, обясняването и решаването на проблемите на икономическата практика. Все по-недостатъчно става анализирането на икономическите процеси единствено от гледната точка на икономическата теория, сведена до икономикса и неолибералните разбирания за изключителната роля на пазара и пазарните отношения. Така се изолират в голяма степен политическите и социалните фактори. Процесите на глобализацията и глобалната икономическа криза от последните години категорично показваха, че съвременната икономическа теория на неолиберализма не е в състояние да отговори на множеството трудни въпроси на развитието, да подпомага решаването на проблемите на икономическата практика, а понякога сериозно изостава от нея. Икономическите процеси трябва да се изучават във връзката им с политическите, институционалните, социалните фактори. При тези реалности науката политическа икономия става все по-необходима за разбирането и обяснението на практическите икономически проблеми и преодоляването на икономическите кризи. Тя все повече се налага като теория, методология на анализа и инструмент на стопанската политика. Политическата икономия днес се характеризира

със системен и интердисциплинарен подход, който се основава както на икономическата теория, така и на философията на икономиката, социологията, политологията, психологията, нормативните науки за поведението – етика и право.

Именно новото съдържание на политическата икономия и новите реалности бяха дискутирани на конференцията. Тя беше организирана около три основни тематични кръга: 1) Политическа икономия и икономическа теория: обновление или криза; 2) Политическата икономия в променящите се глобални икономически отношения и световната икономическа криза; 3) Обучението по политическа икономия: минало, настояще и бъдеще. Трите направления бяха представени с основни доклади на първото (пленарно) заседание на конференцията от водещите преподаватели на катедрата – проф. д-р Светла Тошкова (ръководител на катедрата), чл.-кор. д.ф.н. проф. Васил Проданов, проф. д.и.к.н. Пано Лулански.

Конференцията успешно постигна превабително поставените цели. Тя заявя в академичното пространство на страната политическата икономия като нова учебна дисциплина и университетска специалност на бакалавърско и магистърско равнище на обучението, както и катедрата „Политическа икономия“ като научна общност от специалисти с интердисциплинарна насоченост. Беше представено новото разбиране за политическата икономия в постмодерното развитие на икономическата теория и глобалната икономическа практика на новия век. Колегията се обедини около тезата за необходимостта от по-широко разбиране на икономическата теория и нейната интерпретация в социален, институционален, ценностно-културен и политико-практически контекст на развитие на науката и общественя живот. Конференцията е едно добро начало на необходимия диалог, опознаване и бъдещи съвместни проекти на научната колегия от УНСС и другите академични центрове в страната, които се интересуват от актуалните политико-икономически анализи и съвременното академично обучение. Конференцията допринася за утвърждаването на лидерската роля на УНСС в областта на икономическите изследвания и за превръщането му в обединяващ център на всички специалисти с научен интерес по темата за политикоикономическите интердисциплинарни анализи.